

REDACTIA
Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 luna fl. 1.

Numi de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

REDACTIA
Arad, Str. Aulich (Adam)

INDICE: JURNALUL:
pe 1 și garmond: prima de 7
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancați nu se
primen.

Anul II.

Număr de Duminecă

Nr. 33.

GLASUL POPORULUI.

(Uș.) Luni s'au aprins de veselie fețele posomorite ale domnilor de la comitat, cari în acea zi aveau să dea seamă de faptele lor. Și s'au beut „hidomás” mare ungurese, în beția „lvingerii, „sárga rogyásig”, — cum îi e.

Știți ce învingere?
S'au furat din banii orfanilor de la comitat, după socoteala de până acum 305.740 fl. 98 cr. Bine înțeles, în pripă s'a găsit atâta pagubă, adevărata pagubă numai de acum înainte se va ști, căci acum se începe cercetarea de-amănuntul din punct în punct, și bun e Dumnezeu de nu se va urea paguba la un milion de fl. Comisia comitatului a suspendat pe doi diregători români. Membrii români ai congregației au cerut însă convocarea adunării comitatense și suspendarea vicișpanului alături de ceilalți diregători.

Între aceste guvernul suspendează și pe vicișpanul Szatmáry Gyula împreună cu fiscalul comitatului Vörös și protoexactorul Schveger, și ordonă să se țină adunarea comitatului, cerută de Români.

În altă țară de s'ar întempla atari furtișaguri, cei vinovați de neîmplinirea datorinței de controlă n'ar mai avea curajul de a sta în fața lumii, ci de sine s'ar duce. La noi însă, peșteră umblă cu capul sus și-și cere tamâiere. Poruncă s'a dat notarilor să vină și cei membri și cei nemembri, să aprindă vicișpanului în preșeara adunării facili și să demonstreze pentru el. Am văzut cercularul oficios al fisolgabireului Dr. Baros din Boros-Sebeș, adresat sub Nr. 35 a. c. către notari cu această poruncă strașnică. Și tercrismul e atât de mare în cât toți au fost aici, până la unul, gata de a purta faclile triumfale, înaintea rușinei comitatului. Atât de nerușinată a devenit lumea oficioasă la noi!

Nu s'a ținut însă acest cortegiu al rușinei, precum se zice, la semn venit de sus din Budapesta.

Luni însă a venit întreață haita adusă de solgabirae sus în sala comitatului, ca să-și măntuiască stăpânii din ghiarțele Românilor.

Dintre Români s'au găsit peste 50 de membri, cari au venit cu inima în dinți la luptă pentru popor. Cei nemernici s'au codit și au stat acasă ca și niște mușinoi, ear' Beles János deputat dietal, Bocsan Mozes proto-popul Aradului și candidatul de birou Bocsan Szever nu s'au rușinat a lua pe față poziție și a vota cu dușmanii poporului.

Pentru Unguri pagubele de sute de mii și doar' de milion sunt de a doua mână. Sa nu credeți, că noi am iscodit aceasta, ci jidanul Mittler Izidor își începe vorbirea cu aceea, că „nu într'atâta pagubele sunt de jelit, cât soarta vicișpanului și a fiscalului comitatens”.

Ați auzit, oameni buni, din gura

lor, că nu pagubele îi doare, ci suspendarea vicișpanului? Căci paguba plătească-o hoțul de păgubaș, adevărat poporul, numai domnul rămână domn și vicișpan.

Întâia ciocnire s'a întemplat la votul de încredere și trimiterea deputației la ministru, pentru repunerea vicișpanului.

Ca într'un vârtej se aruncă ai noștri în luptă, cu arma strălucită a cuvântului zdrobește Mihai Veliciu în ei, după dînsul Dr. I. Suci, și isbutesc să scoată afară pe notari și antiștii comunali de la vot, căci legea nu le dă voie a vota când e vorba de mai marii lor, dar' rămân solgabiraele cu haita diregătorilor din centru și cu jidovii, și ai noștri rămân în minoritate de 64 contra 127.

A doua ciocnire se întempla la întrebarea, că cine să plătească paguba. Domnii propun să se acopere de-o-camdată prin împrumut și apoi la toamnă se va hotărî că cum să se acopere acel împrumut, adevărat cum să se facă aruncul pe popor.

Virtegiul se începe de nou. Dr. Stefan C. Pop le cetește legea care face răspunzător pe fișpan și scaunul de controlă (baronul Bohuş și după dînsul ceilalți). În zădar e însă legea, în zădar vine chiar ungurul proprietariu Sármezey, căci și dintre ei au votat câțiva proprietari mari cu noi, și zice că poporul a ajuns la sapă de lemn, nici chiar 1/2 percent de urcare nu mai birue. Haita stăpânirii votează și cădem cu 53 voturi contra 125.

Asta-i învingerea ce au sârbătorit-o Luni în dinum-danumuri nerușinate oblăduitorii sorții poporului din comitatul Aradului.

Și, ca cupa să fie plină, în ziua următoare vine foaia domnilor de la comitat „Aradi Közlöny” și cântă marșul triumfal al „Glasului poporului”.

Osane aducând vicișpanului Szatmáry Gyula, sub a cărui oblăduire s'a întemplat furtișagul, strigă în lumea mare, că „glasul poporului” s'a rostît, și judecata poporului e că domnii de la comitat sunt nevinovați, poporul primește noua dare.

Ai auzit tu, popor? În numele tău s'a hotărît așa, căci tu ai ales pe jidanul din Gurba, care ocără pe ai noștri când vorbeau românește, și răcnea să vorbească ungurește, și pe haita aceea de diregători de prin sate și de la comitat, cari răcneau contra graiului românesc și-ți vota o nouă dare pe cap.

Așa este. Legea îți dă dreptul să alegi membri în adunarea comitatului, ca aceia să vorbească în numele tău. Și tu ai ales pe cine n'ai cunoscut, căci i-au recomandat solgabiraele și notarii, ear' pe ai tăi i'ai trântit. Acum vorbire în numele tău și îți aruncară un nou belciug în grumaz.

N'ai drept să te plângi, căci ai păcătuit și păcatul se resbună. Ai însă alt drept și altă datorință, dacă voești să nu fi tu hoherul (gădele) tău.

Eată ce. La alegeri de membri

în adunarea comitatului, stringeți rîndurile și cu inima în dinți treci prin baionetele gendarmilor și te du acolo la vot și votează, mic cu mare, bătrân și tiner, pentru bărbăți din sinul tău, cari îți cunosc durerile, os din oasele și sânge din sângele tău, ca ei să fie șezeci și noi o sută douăzeci, și când vor fi o sută, noi să fim trei sute, căci noi suntem majoritatea populației. Atunci va fi hotărîrea adunării comitatului, glasul poporului.

Spuneți tinerilor, voi cei bătrâni, cari ați văzut zilele cele înălțătoare de inimă când noi eram în majoritate în adunările comitatului, și pe scaunul de fișpan ședea bunul român George Popa, de unde ocărnuia cu dreptate soarta poporului românesc, că nu e vis acela ce vă spunem noi de aici, și putem fi noi stăpâni peste noi.

Învățați-i să fie și dîșii cu inimă cătră neam și curagioși în luptă pentru drept, cum erau părinții lor.

Așa va străbate de nou glasul poporului în sala comitatului, și se va șterge pata adusă pe capul lui de Kriványi și banda lui. Și hoții nu ne vor crește în cap.

Porțile de fer — moft. Sub titlul de „Porțile de fer greșite”, ziarul „Agramer Tagblatt” scrie următoarele:

„Societatea de navigațiune maghiară dă o publicațiune în care spune, că luând în considerație scăderea apei, primirea de marfă menită a fi dusă peste Porțile de fer, va înceta. Aceasta e destul de lămurit spus și atâta însămnă, că regularea Porților de fer nu e de nici o treabă. Prin canalul care a costat 11—12 milioane fl., nici măcar obișnuitele corăbii ce umblă pe Dunăre încă nu pot comunica, pe când atunci când au făcut planul așa spuneau, că și cele mai mari corăbii de mare vor pute străbate până la Budapesta. Acum suntem curioși că în fața acestei înșelăciuni ce vor zice puterile, pe cari le privește, dintre cari Ungaria a fost aceea, care a luat asupra sa (la congresul din Berlin. R. „Tr. Pop.”) sarcina de a regula „Porțile de fer”.

Ei, ce voiți alta de la „zevecii culturale”.

ISBÂNDĂ ROMÂNILOR.

Pe când români rătăciți ca Ioan Beles, Moise Bocsan cu fiul său Sever în congregația de Luni s'au dat pe partea domnilor de la comitat votând în contra Românilor, Unguri cinstiți, precum: contele Königsegg, baronul Bânhid, marii proprietari Sármezey, Hendrey și Kiniczig, au votat cu Români, „agitatorii” valahi, în contra vicișpanului care nu și-a împlinit datorința, și a comisici administrative, ca nici un fel de dare să nu se pună pe popor pentru acoperirea banilor furați de Krivány.

Gazetele ungurești din Arad vorbesc de luptă bărbătească, care au

purtat-o Români în comitat, cu eu vinte răutăcioase numai, dar' cu atâta mai mare băgare de seamă și rest pect vorbese foile ungurești din Budapesta.

„Pesti Hirlap” de pilda, care este o gazetă guvernamentală, în numărul de la 24 August apără și susține cu dreptate toate propunerile Românilor din congregație, certând aspru pe domnii de la comitat pentru-că nu le-au luat în socotință.

Dăm aci în tot cuprinsul scriselor ziariului ungurese:

Pocloanele (închinăciunile) făcute domnilor celor mari în adunare și după adunarea de eri a comitatului Arad, din pricina marelui furt, — au făcut sânge rîu în cercurile politice din Budapesta, și după-cum aici se dă cu socoteala, mai că tot așa și într' plătorii de dare ai comitatului Arad, cari la urma urmelor cu atâta se vor alege din toată comedia, că după aceste pocloane — ei o să plătească cu un urc de trei la sută (3%) atât furtișagul lui Krivány, cât și trândava nepăsare a slujbașilor din comitat, cari chemați erau să țină controlă. În Budapesta mai ales un lucru nu pot oamenii să-l înțeleagă: Ce trebuință a fost să li-se dea așa de mare încredere acestor domni scoși odată din slujba lor, pe când toată treaba asta de loc n'a atins cinstea nimărui; s'a căutat numai, că oare domnii aceia făcuto-și-au ei omeneste datorința lor de a controla; eară statorirea acestei împrejurări chiar de loc nu este treaba adunării comitatului, ci a judecătoriei. Și dacă în cazul acesta se cere sentința judecătoriei, asta doară e un lucru de tot firesc. Căci, la urma urmelor, nu poate statul să îngăduie, ca banii furați — „ute și de grabă” să-i stoarcă comitatul din venitele plătorilor de dare; și tocmai de aceea, hotărîrea adusă prin cele multe voturi, cu adevărat prin deputație să-l provoace pe ministru să-și schimbe hotărîrea, — este o copilărie. Așa ceva de mult acum nu se mai poate în Ungaria.

Tot atât de rîu sânge a pricinuit și aceea, că din afacerea acestui furt au făcut cauză națională. În casuri de asemenea tîria punctului de razim al Ungurilor este mai ales aceea, ca dorințele agitatorilor, cari iau parte la treburile comitatului, nu numai să nu fie năbușite din partea Ungurilor în aplicarea dreaptă a legii, dar' chiar să-i și întreață, pentru-că numai în chipul acesta se poate restabili în asemenea casuri vazu administrației ungurești față cu agitațiunea naționalităților; nici la o întemplată însă nesocotind astfel de dorințe ale lor, cari nu cuprind lucruri naționaliste.

Ear' în ceea-ce privește pe fișpan, nu se poate tăgădui, că cercurile politice de aici peste tot nu sunt de aceea părere, că fișpanul e în afară de orice răspundere.

Ceeace am reprodus în numărul de Joi din „Magyarország” despre ispravile hoșești ale „domnilor”, este scris de

cineva din Arad. In scrisoarea lui se mai găsește încă următoarele două lucruri. La un loc spune:

„Astfel dar' s'a adeverit vorba unui membru al congregației comitatense, care a zis cu un privilegiu, că comitatul Aradului însuși își crește hoji“....

Alta parte, zice corespondentul aradan al foii din Budapesta:

„Putreziciune și duhoare domnește aici pretutindeni“.

Ei, ce să zicem noi, dacă ei înșiși, cățelușii domnilor, poate fiindcă deocamdată lor li-s'a luat pentru cătăva vreme ciubărul dinaintea botului, vorbesc astfel?

Și cum se curăță mai bine putreziciunea și duhoarea omoritoare? Cu foc și pucioasă, sau cum a zis fișcalișul Barabás din Arad despre comitatul Timișului:

„Dinamită și prav de pușcă la o astfel de chiverniseală comitatensă!“ Jos cu hoji și cu cei-ce îi acopere cu voturile de încredere!

Căderea fișpanului. Sub acest titlu cetim în ediția de la 25 August a ziarului „Budapesti Napló“ următoarele:

Unele declarațiuni ziaristice, inspirate, lasă a deduce, că guvernul în fine totuși se pregătește a trage din afacerea Kriványi cea mai firească urmare: se lapedă de Fabian László, fișpanul comitatului Aradului. Că asupra acesteia până acum putea să fie îndocală, e lucru destul de curios. Cea mai nemijlocită învățatură din cazul de la Arad era tocmai aceea, că a eșit la iveală, cum are să fie în urmările ei o astfel de stare de lucruri, că toată activitatea, toată grija, toate silințele fișpanului, pus ca controlator al administrației comitatense, îi este consfințită aparatului cortezesc al comitatului, când fișpanul e păpușă în mâna cliului cortezesc din comitat, care liferează mandate, până când fișpanul numai le mijlocește. Pe fișpanul Fabian László l'a ajuns soartea acelora, cari fac servicii imorale și cari sunt bine plătiți cât timp manipulațiunile lor nu easă la iveală. Dacă putem crede comunicatelor inspirate, astfelu va fi... Comitatul Aradului se va scăpa de acel regim de clică, a cărui nemijlocită urmare fu hoția severșită de Kriványi.

Conferențele din Budapesta.

(A) Conformându-se poruncei împărătești de la Ischl de a mai căuta și găsi „modul procedendi“, pe baza căruia s'ar înțelege și să mai slăbească pe monarch cu jocul lor isteț, cel puțin până la iubiteu, cei doi miniștri-presidenți Bánffy și Thun și cu colegii lor: acela cu toți ai lui, acesta numai cu doi (de finanțe și de comerț), — au început conferențele anunțate pe Mercuri, 24 curente.

Credincioșii principiului adoptat în asemenea materii, de a nu face combinațiuni aprofundate, fantasiste și mai știm de ce calibru, cu atât mai puțin ne vom adănci acum în ghicitori mai mult ori mai puțin de bun sau rău gust și ridicole. Noi ne exprimăsem părerea despre misiunea contelui Thun imediat după venirea sa la putere în luna Martie, în aprecierile corespondentului nostru de atunci din Budapesta, că anume nu se va face nici o schimbare de ceva însemnătate, fie dincolo fie dincoace, până la iubiteu. Ori de câte ori — și de multe ori s'a întâmplat de atunci — se prevesteau „momente istorice“, „schimbări epocale“, ect., noi am rămas pe punctul nostru de vedere citat mai sus.

Și evenimentele întotdeauna ni-au confirmat părerea.

Stând mereu pe acest punct de vedere și în această convingere, eu vom prezice nimic, în credința, că cele două guverne „se vor înțelege în pace și liniște, onoarea amândurora, ear' mai ales „cuvântul de cinste“ al lui Bánffy va fi salvat, că — nu se poate altfel. „Befehl ist Befehl“ — se zice la cătanie.

Nici nu vom reproduce mai nimica din ceea-ce zic diferitele „informate din sorginte de absolută competență și de încredere“. Aș! Mofturi. Despre ziua dintâiu a conferințelor vom da numai relația arhi-ocioasă a lui „Budapesti „Ertesítő“ („Budapesti Corespondenz), care sună:

„Pertractările ce s'au început astăzi între minisrii austriaci și ungari s'au urmat fără întrerupere de la 11 oare înainte de amezii până la 2 1/2 după-amezii, când toți ministrii se duseră să prânzească laolaltă ca oaspeți ai ministrului-president ungar. La 4 oare după-amezii pertractările s'au reluat și ținură până la oarele 6. După isprăvirea conferinței ministrii austriaci s'au dus în hotelul unde stau, pe când ministrii ungari rămăseră cătăva vreme încă la ministrul-president. Ministrii austriaci Dr. Kaizl, și Dr. Bärenreither au întreprins seara o excursie în munții Budei; ear' contele Thun rămase în locuința sa, pentru a isprăvi afecerile curente“.

Dacă ar fi vorba, să alegem ceva din părerile diferitelor isvoare, atunci ni-s'ar părea ca cele mai apropiate și corăspunzătoare adevăratei stări a lucrurilor expunerile corespondentului din Viena al lui „Kreuzzeitung“, care de multe-ori s'a dovedit ca bine informat. Acesta serie ziarului său următoarele despre scopul conferințelor ce au să urmeze în Budapesta.

După-ce expusese, că conferențele nu pot plâsmui ceva definitiv; ear' prelungirea provizoriului guvernului ungar o respinge, se trage în ea concluzie, că „nu rămâne altceva decât încheierea unui armistițiu până atunci până când se vor stabili condițiunile pentru punerea în ordine a stărilor și lucrurilor. De aici, va să zică, ar fi să rezultate de la sine, în mod tacit, menținerea statu-lui quo. Pentru această treabă se va căuta în Budapesta modul vivendi și el se va și găsi, căci trebuie să se găsească.

Factorii participanți la aceste conferințe o fi știind ei bine, că în această privință le este trasă marșruta de către factorul cel mai competent, adevărat Coroana, dacă nu chiar prin hotăriri exprese ale acesteia, totuși cel puțin prin dorințele ei date pe față.

Ungurii vor trebui să absteie de la propunerea de a se încheia un tractat de comerț între Austria și Ungaria, căci un astfelu de tractat cuprinde în sine punerea la cale și recunoașterea independenței Ungariei...

„Lucre de căpelenie — și aceasta are valoare mai vartos pentru guvernul austriac (I R. „Tr. P.) — este, de a câștiga timp, pentru-ca icoana alcătuirii monarchiei ca ceva întreg să rămână neatinsă și cel puțin în aparență neștirbită, astfelu ca să nu fie slăbită impresia despre puterea totală a întregii monarchii (der Eindruck der gesamtstaatlichen Machtfülle nicht geschwächt werde.)

„Prin urmare, în Budapesta nu se va vorbi despre altceva decât despre menținerea acestei impresii precum și despre cum să se ajungă posibilitatea de lucrările pregătitoare, spre a se întocmi stări statice privitor la legăturile celor două state ale monarchiei rezolvându-se încurcături lăuntrice“.

Stilisarea acestor expuneri este cât se poate de îndemănatecă, expresiuni și cuvinte alese cu multă băgare de seamă, nimic nu e de prisos, totul e cumpănit, învâluit așazicând într'o limbă diplomatică. Printre rinduri încă se pot ceti multe.

Conferențele și Cehi.

„Národní Listy“, de la 24 publică din Viena o scrisoare cu data de 21 c., de la un deputat ceh, în care se zice:

„Pe baza informațiunilor demne de încredere, putem constata cu siguranță, că s'ovănuirile răspândite despre desființarea ordonanțelor cehice sunt cu totul neintemeiate. Principiul deplinu egal îndreptățiri, așa cum este el în măsură considerabilă realizat în acele ordonanțe, este din contră asigurat în mod definitiv și irevocabil.

„In privința politicii interne rămâne neatins punctul de vedere manifestat încă primăvara, anume, că în anul curent iubilar nu se va lua vre-o deciziune nici în dreapta nici în stânga; d'aceca și știrile despre o revizuire a constituției, vre-o reformă a legii electorale pentru reichsrath, ce ar fi plănuite în cea mai apropiată vreme, nu se confirmă.

„Cât privește Ungaria, n'avem nici un interes a ne părli degetele în folosul obstrucției Germanilor și a păși cu ei laolaltă în răboiul din giurul reînnoirii pactului. Să nu ne mirăm, dacă Ungaria își apără interesele ei cu atâta rivnă; să învățăm mai bine, cum ne vom apăra noi interesele noastre speciale în condițiunile date.

Va să zică drept am avut a pune, în numărul nostru precedent, la afirmările deputatului ceh-ținăr Dr. Sláma întrebarea de îndoaială: „Să fie oare serios? O mână spală alta“.

ULTIME ȘTIRI

Consfăturile ministrilor, care erau să țină trei zile d'arëndul, s'au sfârșit chiar a doua zi, Joi după amezii la 3 ore; astfel că ministrii austriaci, care erau să se reîntoarcă Vineri seara la Viena, au plecat încă Joi seara, cinând mai înainte, la ministru honvezese bar. Fejérvary.

Bánffy încă se duce Vineri la Viena unde va urma convorbiri cu contele Thun, era Sâmbătă, ambii ministri-presidenți vor face raport monarchului.

După știrile din Viena, în formă ar fi „învis“ Bánffy, dar' în foloase reale ale pactului economic — Austriacii.

Un comunicat oficios anunță, că hotăriri definitive se vor lua numai după consfăturile ce se vor încă ținé atât în Viena, cât și în Budapesta.

Reichsrathul va fi convocat cât de curând.

PILDA ROMÂNIEI.

România, această țeară, până bine de curând, nebagată în seamă, cu pași repezi înaintează.

Dăruți de la natură cu o situație geografică minunată și ajunși neatârători printr'un învingător răboiu, fraților nostri din România nu le mai rămănea, de cât să-și deschidă drumuri pe care să se poată duce și valora în străinătate toate bogățiile, cu care pământul ei așa de plin este.

Mărețul pod de peste Dunăre a legat România cu Orientul, ear' în timpul din urmă se lucră cu îndoită puteri ca să se lărgească și să se deschidă noue porturi, în urma cărora navigația pe Dunăre și pe mare va lua un avânt din cele mai îmbucurătoare.

Bogăția, ce stă ascunsă în sinul pământului, va fi astfelu un nou isvor de câștig pentru țeara românească, a cărei înaintare în bunăstare va fi sigură și nu va întârzia de a și aduce roadele binefăcătoare.

Petroleul, a cărui isvoare sunt așa de

bogate și de multe, va aduce României nite, cari se pot pune alături cu cele grânelor, atât de căutate pe piețele Europ.

În timpul din urmă se lucră foarte mult pentru propășirea comerțului. Și în România, ca ori și unde, unde sunt isvoare venit, Jidovii sunt mijlocitorii vânzării produselor și e știut lucru, că cu nesătura lăcomie și cu înăscuta-le înșelătorie cercesc venitele țărânimii, aproape la jumătate.

Acum guvernul României pentru a curăța acest rău, va pune în îndeplinire niște șezăminte, care vor fi de cea mai însemnătate pentru binele poporului. Pe toate găurile se vor construi magazine care să se așeze grânele de unde țenugariu să le vândă atunci, când mai bine se vor plăti și când lui îi vine la socoteală. Dar' nu se va oprî aci lucrarea guvernului, căci va esmite bilete de valoare, pentru bucatele depuse în magazine, apoi plugariul la vreme de nevoie, cu bilete acestea de preț își va pute cumpăra ce de ce are lipsă.

Din Galați apoi și din Brăila corăbiile vor merge regulat la Rotterdam, ducând bucate și aducând cărbuni de peșterile alte mărfuri din Germania, desigur nu cu marea bucurie a jidănimii gescheftare din Ungaria și Austria.

Prin faptul, că corăbiile nu se vor opoia goale, vom înțelege ușor, că stă să fi dă mâna ca să nu iee mare plăcere cărăușle, din ce plugariul ear' va trage semnate foloase și nici negustoriului să va merge rău.

Din Turnu-Severin, în susul Dunărei, asemenea vor umbla corăbiile române frumosul tricolor român și trecând pe Budapesta vor da naștere la un bun venit al produselor române, chiar pe la Passau și Regensburg.

Iată politica sănătoasă ale cărei muncă bune nu vor întârzia de a se arăta pe rului din România, până acum atât de cur din partea atâtor străini pripășiți.

Îngâmfății maghiari, indeosebi stăpânii maghiară ar pute învăța și ea de la România „țerișoara“ atât de mult batjocor. În foile maghiare, care bine ar face să tu și-ar închide ochii în fața acestor eruri iconite într'un număr de al „Hazánk“ în următorul fel:

„Duchul acela ardelenesc, care stăpâneste pe cei de la cărma țerii, e de o potrivă tot aceea ce dejosește tot ce e vrednic, aceea desigur acolo va duce, că asemenea îngâmfăților spantoli nu vom învăța nici măcar cu o privire planurile și suințele lor. Însă roadele, pe cari le căpeta și în parte le-au și căpătat România nu se vor putea trece cu vedere a așa ușor. Cu atât mai puțin, cu cât de înaintare și puternica străduință națională, care se reoglindează din pământ agrară a stăpânirii române, și în care i-să arată urmările.

Să luăm numai în băgare de seamă ce au putut ajunge cu munca strădănită cei-ce în jurul Albinei se grupaseră în trecute vremuri, măcar că puțin mijloacele stăteau la îndemână.

Ungurimea ardelenă, ori cât a lăsat Gidófalvy sau Ugron János, nici măcar până acolo nu s'a putut ajunge, ca să se la cale un centru al tovărășiiilor. Căci și așa le face stăpânirea, bandă societate centrată, care va fi așa de atârnetoare, că după statute organice cercul de lucrare, plata funcționarilor statori cei din Budapesta. Totul, apoi nu va fi altceva, decât o filială a oficiu de dare. Stăpânirii însă îi va supuși plecați, ear' nu cetățenii nealți ca cetățenii României“.

La margini...

Ungurii cheltuiesc sume fabuloase pentru sporirea lor, prin cumpărarea de indivizi.

Ce e drept, pe papir s'au și sporit, dar' straturile popoarelor rămân aceleași, căci vorba românească: cu banul, bani faci, adică gescheft de patriotism, ear' popoarele se nasc după chipul și felul lor, căci civilizația cu toată iscusința ei n'a putut până acum schimba cursul naturii.

De câțiva ani mereu trimit pe cavalerul conte Zichy Jenő, cu punga plină din visteria statului, să dea de urma rudeniilor asiatice, ca să poată zice că nu sunt singuri în lume, au și dinșii frați de sânge. Domnul conte a adus până acum un album întreg de cerchezoaice. Mai scump album de cât acesta nu există în Europa.

Maicele pe carton, asta-i rezultatul scrutărilor lui Zichy.

În sfârșit nu sunt Ungurii de vină că contele Zichy are predilecție pentru sexul frumos și în jaluzia să le aduce numai fotografii femeiești, și că nici pe sutele de mii cheltuite nu pot vedea măcar o umbră vie din „Öshaza“. Vorba e însă, că-și prăjuse neamul, au sentimentul comuniunii de neam.

Noi avem frați câtă frunză și iarbă împrăștiată printre vecinii noștri și chiar într-o noi, fără a-i vedea ori auzi cum se sbat între elementele străine. Mai de eștia ani o foaie politică de aici protestă contra ingerinței, adică ocupării celor din regat cu soartea noastră de aici. Cu un cuvânt ne lipsește sentimentul comuniunii.

Sentimentul comuniunii de neam face dintr-o mână de oameni, în mijlocul mării popoarelor apusene, un popor viguros, al cărui glas străbate până în concertul politicii celei mari, ear' noi stăm ca niște oi perdute între alte neamuri și lăsam, ca alții să vorbească pentru noi.

În zilele trecute m'am abătut prin ungrime. În Apátfalva, situată lângă Măcau în comitatul Cenad, intru în cărețma de la marginea satului, căci acolo dai de stratul poporului ce nu îți vorbește de pe carte, ci din sufletul său simplu cum l'a lăsat Dumnezeu. Și voiam să știu, ce mai vorbese Ungurii.

Cărețmarii e un om mic de statură, lat în spate, cu dinți albi ca mărgelile și cu un tain roșu ca racul, învețit în per și haine albe din creștet până în talpi.

Un per și barbă tufoasă albă ca săpăda și albiturile de jolgiu erau într'un bizar contrast cu fața vie și brațele vinjoase.

Ca la comandă schimbaram privirile cu tovarășul meu la zărirea acestei figuri originale.

Era singur în cărețma, și noi ne așezaram la o masă unde ne aduse bătrânul de ale găllegiului.

— Câți ani ai, moșule?

— Șaptezeci și doi, fu răspunsul.

— Dumnezeu să te țină, moșule, că bună iarbă ai păscut.

— Ați nimerit-o, că am fost păcurari în tinerețele mele, pe vremea cea bună până nu se comasaseră pământurile. Și acum țin oi, câte 6-7, câte le pot ține în curte.

Nu pot fi fără de oi, că mi-s'a prefăcut în sânge să le am înaintea ochilor. Și eu sunt român, domnilor,

— Domniata român în Apátfalva, de unde și cum ai ajuns aici?

— Din Halmagiu, a venit moșul meu încă de copil, așa, că un Jidan din Măcau aducând de acolo vite, l'a adus pe tata de bătaș. Și nu s'a mai re'ntors, ci și-a agonisit aici din serviciu câte ceva până și-a făcut turmă de oi. L'a chemat Popa Ioan. După aceea s'a dus acasă și a mai chemat și pe alții, căci pe aici era traiul bun și ușor. Eu acum pe ungrime mă scriu Pap, și cei aduși încă au luat numele nostru dându-se de rudenii de ale noastre, ca să fie mai bine primiți. De aici provine, că sunt atâția Pap pe aici. Și apoi Erdélyeștii, Motocăneștii, Halmăgeștii cei mulți de pe aici încă sunt toți de viță română.

— Dar' din ce sat ați venit?

— Aceea nu știu, decât, că din jurul Halmagiului.

— Mai sunt dară de ai noștri pe aici.

— Cum să nu fie, domnule, că doar' dacă ne-am număra bine, puțin Unguri adevărați sunt, Erdélyeștii, Motocăneștii cei mulți de pe aci toți sunt Români. D'apoi în H.-M.-Vásárhely și în Szentes câte neamuri avem. Acum însă nu mai vorbim românește, dar' legea ni-o ținem ca ferul. Din Măcau ne-am împrăștiat în toate părțile în anii șasezeci, când ne-am bătut cu Rușii pentru limba liturgiei. Dinșii adică voiau să întrogească liturgia maghiară, noi însă ne-am opus și am stărut să rămână limba românească. Că de și nu o înțelegem, ea e limba părinților noștri față de cari suntem cu pietate. Din aceasta ceartă s'a făcut bătaie în biserică, fibirul George Popa (mai târziu comitele suprem al Aradului) ne-a despărțit. Vlădica din Orade li-a dat lor de drept și așa noi ne-am împrăștiat care încotro, unii pe la B. Comloș și alte sate românești, ear' eu cu o ceată ne-am mutat aici într-o Unguri, căci n'am vrut să ascultăm slujba ungurească în biserică românească din Măcau.

Până acuma mai erau preoți români în Măcau, de și slujiau ungrește, acum însă aud, că e chiar un Neamț.

— Va să zică acum n'ai biserică.

— Ba am, domnule, că mă duc la Cenad. Apoi în tot anul sfințesc paștile. Duc la biserică o șuncă, un colac și o sticlă de vin, din care apoi gust săptămâni de zile ca din cuminecătura în toată dimineața și împărtășesc în aceste sfințite pe ceilalți coreligionari de aici, dar' unuia de altă lege nu-i dau pentru lumea asta din cele sfinte, că nu e pentru el sfințită. Apoi în tot anul mă duc odată cu familia la Lipova. Acolo mă mărturisesc și împărtășesc cu cele sfinte de la ficiorul preotului din Nereu (Terențiu Oprean), care e preot acolo și mă cunoaște. În anul trecut am dus și pe un vecin de aici, care de 18 ani nu se cuminecase, căci luase soție unguroaică și se lăsase după legea ei. Bietul om după-ce s'a cuminecat a început a plânge ca un copil mic, îi curgeau lacrimile ca ploaia torențială (mint a sebes eső), încât nu era să se mai oprească. A și murit mai adăunzile sermanul mângăiat, că moare în legea părinților săi.

— Dar' soția dumitale de ce lege e?

De cea ortodoxă (ohitū). Aceasta îmi este a doua soție, ambele de legea noastră, căci eu n'ași fi luat soție de lege străină pentru bunul lumii. Baba încă ține posturile cu mine, căci domnule de 16 ani țin Vinerile și nu mănâncă nimic. La început dînsa mai mânca pâine uscată,

dar' acum n'ar mânca nici dînsa pentru bunul lumii ceva, începând de Joi seara până Sâmbătă dimineața. Și par'că ne simțim mai ușorați în suflet prin acest post.

— Și copiii?

— Dinșii încă și țin legea. Unul e faurar în Măcau, al doilea e cu mine aici, ear' al treilea e dus la măiestrie în țeara românească, unde merge bine? Căci, continuă rîzînd bătrânul, acum s'a întors cloșca, de aici și din toate satele vecine românești merg cu droaie oamenii înderept spre România, deoarece-acum acolo e pâinea cea bună, ear' aici vai și amarul. Poate că și-o duce și frații pe acolo, dar' eu acum nu mă mai duc, căci sunt bătrân și voiu să mor aici lângă părinții mei. Dar' tot popă românesc mă va astruca.

— Dumnezeu îți ușureze zilele moșule, și te binecuvinte pentru credința ce ți-ai păstrat-o.

— Vă mulțumesc, domnilor, îmi pare bine că mai putui vorbi cu de ai noștri.

Eată comoara vieții noastre naționale în sufletul poporului. Fără preoți și dascăli românești, fără agitatari, l'a susținut până acum conștiința și moravurile străbune, în popoul elementelor străine.

E o risipă de neam ceea ce facem noi prin părăsirea zecilor de mii de români de prin orașele și pustele marginășe.

Suntem noi atât de mulți, ca să ne permitem aceasta risipă de neam, atunci când ungrii zic că și pe ucigătorii de părinți trebuie iertați, căci sunt puțini, și-și cearcă neamurile prin altă parte de lume?

Bine, Ungurii urmează o politică de cucerire, ear' noi o politică de apărare. Oare nu se ține de apărare ocrotirea acestor frați de desnaționalizare? Oare nu e datorința stăpânirii bisericești a-și cerca oile și a le aduna în turmă? Făcutu-și-a biserica această datorință, trimis-a apostoli într-o ei, ca să-i boteze în numele Tatălui, Fiului și a Duhului sfânt precum o rânduește aceasta Mântuitorul Christos? Unde este preotul care și-a luat crucea să meargă într-o acești frați împrăștiați?

Și unde este în programul nostru politic-cultural apărarea marginilor de navala străină?

Lăsam să vedem cu ochii cum ni-se strîmtoresc aceste margini?

Apostolia marginilor, vină împărăția ta.

Uncheașul.

— desvélirea monumentului său. —

Brașov, 10/22 Aug. 1898.

Adunatu-s'au aici membri inteligenți ai unui popor mic la număr, pentru-ca să arate recunoștință unui mare bărbat al lor și ca să arate vrednicia lor.

Nu s'a văzut în Brașov de multă vreme atâta lume și serbare așa de impozantă precum au știut Sașii să prezenteze în aceste zile.

De lipsă era — după părerea noastră — o astfel de serbare națională săsească mai ales în aceste vremuri, când cuvântul naționalitate și adunările naționale sunt urgisite; de lipsă era în acest timp, când guvernele prin momeli cearcă să inoptezeze națiunile, să le adoarmă, ca să nu vadă și să nu simtă cele-ce se întimplă cu ele; de lipsă era dară pentru Sași, să fie electrisați.

Nu alteceva de cât o electrisare a simțimentelor membrilor neamului săsesc găsim că este rezultatul acestor serbări.

Foarte necesar a fost, — ca Sașii o mână de oameni — să arate lumii culte ceea-ce pot face.

Impunătoriu a fost pentru ori-și-cine, care a văzut adunați în Brașov la trei-patru mii de membri Sași din toate părțile Ardealului și bărbați cu renume literar din Germania, la olaltă — național — adunați.

Aranjamentul serbărilor de la 19-24 August a fost de lăudat. Participarea diferitelor Asociațiuni în corpore: cea de gimnastică, de muzică vocală, de dare la semn, ale femeilor sasce din diferite părți, a lui Gustav Adolf și cea pentru istoria țării, a documentat seriozitatea serbării.

Executarea programei punctual, producerea în muzică vocală, gimnastică și cu deosebire desvélirea monumentului lui Honterus și desgroparea și publicarea documentelor istorice dovedesc, că caracterul serbării este cultural, și ori-și-cine va da Sașilor un testimoniu lăudător.

Scriind în felul acesta, nu scriu spre a lăuda pe Sași, ci scriu adevărul.

Mai mult însă voesc să arăt un exemplu și să îndemn pe Românii cari vor ceti, să se avênte, pentru-că mi-se pare, că în ciuda provocării poetului lor — dorm — fără deșteptare.

Înșir prin următoarele pe scurt cele-ce am văzut în zilele acestea în Brașov.

După-ce presbiteriul săsesc din Brașov la inițiativa dlui paroch Fr. Oberth încă din anul 1882 lansă ideea pentru iubilul de 400 ani al lui Honterus, la anul 1894 a fost luat conclud: să se facă un monument la împlinirea alor patru sute de ani de la nașterea reformatorului Honterus, după-ce comisia bisericească a primit și Ordinariatul din Sibiu a aprobat acest conclud, s'a lărat la executarea lui.

În anul trecut s'a ales un comitet de executare sub presiul dlui paroch Fr. Oberth. Acest comitet prin o lucrare energetică, însuflețitoare, a colectat peste douăzeci și două de mii floreni; a publicat concurs pentru un monument și dintr-o trei concurenți s'a primit concursul renumitului artist Magnusius din Berlin, care a lucrat figura din bronz, ce se presintă impunătoriu.

Comitetul a făcut programa. Ea determină desvélirea monumentului pe 9/21 August a. c. S'au făcut invitările la serbare. Oile germane din Brașov au îndemnat pe cetitorii lor — în decurs de mai multe zile — să participe la serbare și să-i dea cea mai impozantă însemnătate.

Programa serbării cuprinde: Vineri 19 August primirea oaspeților și cunoștința lor în sala de concert. Sâmbătă 20 August marșul asociațiilor pentru darea la semn și exerciarea lor, ear' după amiazi producerea membrilor asociațiilor de gimnastică. Prânzul și cina în comun. Duminecă 21 August desvélirea monumentului lui Honterus, serbarea bisericească și după amiazi concert în biserică catedrală. Luni adunarea generală a asociațiunii pentru istoria țării, și concert. Marți, adunarea generală a asociațiilor femeilor săsești și a asociațiunii carpatine, și excursiunea velocipediștilor sași la Dêrste. Seara concertul artiștilor și artiștilor săsești. Mercuri, adunarea generală a velocipediștilor și excursiunea membrilor turiști în Buceci.

Pe lângă aceste s'a aragiat o expozițiune de tot felul de manufacturi în Podul-bătușilor (o sală mare de vânzare), o expozițiune de mijloace de învățământ, în sala Școalelor de fetițe săsești și o expozițiune de obiecte vechi în sala Museului școalelor săsești. Orașul Brașov încă de Joi în 18 August se prezenta în forma unei serbări mari. Sfatul din mijlocul orașului și toate casele săsești se vedeau împodobite cu verdeață, cu coroane și cu steaguri săsești și ungrești.

Norocoși au fost Sașii, că în zilele serbărilor a fost timpul cel mai frumos. Vineri în 7/19 August la 8 oare dimineața și la 2 oare după-ameazi și seara viind trenuri separate, curgeau oaspeții din toate părțile, dela Bistrița, Reghin, Orăștie, Sibiu, Sighișoara, Mediaș și Cohalm.

S'au văzut bărbați aleși, ca episcopul evangelic Dr. Müller și alții, au participat și doi Români: Ilustritatea Sa prepositul Moldovan dela Blaj, trimis de Academia din București, ear' la adunarea pentru istorie Ilustritatea Sa dl Dr. Il-rion Pușcariu și dl Dr. Diaconovici, trimiși de comitetul Asociațiunii; s'au văzut bărbați și din Germania dnii: Dr. Hermens din Magdeburg, Burbach din Gotha, Dr. Rohmeder din München, Dr. Höniger din Berlin, Dr. Fischer din Marburg și alții. Pare că acești matadori le ziceau Sașilor: noi Germanii nu Vă vom lăsa pe voi să fiți contopiți în elemente străine. Insufleți-Vă, că nu sunteți singuri!

Oare noi Români de dincoace — târbăciți cum ne aflăm, — auzim de undeva un astfel de graiu de însuflețire? Să învâșăm dela Germanii și se imităm progresele lor, că vom via.

Sâmbătă în 8/20 ale curenteii nu puteai trece pe stradele Brașovului, atâta lume s'aseacă, modestă și așezată, se preumbla pe ele. În aceasta zi a fost producțiunea membrilor Asociațiunilor de gimnastică. Au participat mulțime de Asociațiuni cu drapelele lor.

Două împrejurări culturale m'au suprinș: Una, că și fetițele dela orașe și dela sate formau Asociațiuni de gimnastică și s'au produs în loc liber. A doua împrejurare, că vre-o patru Asociațiuni aveau musica lor proprie. Producțiunea în gimnastică după părerea specialiștilor a fost pe deplin satisfăcătoare.

Nu voiu descrie producțiunea teatrală jucată de diletanții Sași și saște din Brașov, fiind-că n'am putut lua parte, am auzit însă multe laude.

Culmea sărbării a fost Duminecă în 9/21 August, prin desvélirea și predarea monumentului lui Honterus.

Dela 6—7 oare dimineața toate reuniunile săsești cu musica lor și cu drapelele lor naționale amestecate cu ale patriei, traversară stradele principale ale Brașovului prin un conduct impozant fără sfârșit, viind la monument spre a depune Coroanele ce aduceau.

Impozante erau damele și damicelele săsești brașovene îmbrăcate în costum național săsesc foarte bogat și costisitor. Acestea duceau o decorațiune cusută cu fir în mod artistic, având în mijloc chipul lui Honterus.

Lumea nu mai încăpea pe tribunele pregătite și deosebit în curtea bisericii negre.

La 7 oare dimineața s'a început sărbarea cu cântarea unor trei piese de Reuniunile musicale vocale, ca la trei sute de membri.

După acestea dl Carl Schnell, curatorul bisericii, printr'o vorbire clară și de multe ori aplaudat, arată modul cum s'a născut

ideia și cum s'a executat monumentul lui Honterus.

Atribue la aceasta meritul cel mai mare dlui paroch al cetății, Franz Oberth. Mulțamește în numele comitetului de executare bărbaților sași, cari au contribuit sume mai însemnate; mulțamește dlui artist Magnusius, care era de față, și arată, că a executat monumentul după toată așteptarea; mulțamește tuturor membrilor din depărtare și apropiere, cari au participat la această sărbare națională.

Cortina cade și figura impozantă de bronz a lui Honterus se vede impunător; o predă în primire comunei evangelică bisericești în persoana șefului ei, dlui paroch Fr. Oberth.

Obiectul fiind a face glose, nu mă pot oprî a nu zice: când oare vor ridica și Români din Ardeal și din Ungaria monumente bărbaților lor? când oare vor avè și ei mijloace, cari mute fiind vor însufleți pe Români, cum se însuflețesc Maghiarii prin monumentele lor?

Să nu uităm una, că oamenii recunoscători se aseamănă cu pământurile roditoare cari dau însutit din ceea-ce au primit, ear' recunoștința la națiunile necultivate se aseamănă cu sămânța, care crescând e copleșită de buruieni, anume de invidie, de fală, de destrăbălare și de indiferentism sau moleșire, copleșite fiind de acestea nu mai vor să știe de nimic.

Revenind la sărbare, dl Franz Oberth printr'un cuvânt însuflețit național și clar, pare că era inspirat, vorbește despre faptele și spiritul lui Honterus, recunoaște, că el a dat educațiunea națională Sașilor din Ardeal, el li-a dat religia protestantă, el are meritul, că au păstrat Sașii până acum și vor păstra și în viitoriu limba și datinele naționale, el i-a legat într'un trup și li-a dat impuls pentru cultivare.

Primește monumentul lui Honterus în numele comunei bisericești și asigură că ea îl va păstra și păzi ca un odor scump.

Oratorul a fost neîntrerupt aplaudat.

A urmat vorbirea dlui decan Fr. Herfurth în numele cercului, al comunelor săsești, și a dlui director gimnazial Julius Gross, în numele școalelor, arătând că Honterus are meritul cel mare pe terenul cultural. Vorbește și reprezentantul Academiei de știință din Budapesta dl Dr. C. Böhm în limba maghiară, arătând că Honterus are o mulțime de aderenți și întră Maghiarii. Vorbește și dl locțiitoriu de primariu Oscar Alezius în numele comunei politice din Brașov. În urmă Reverența Sa dl Episcop evanghelic Dr. Friedrich Müller a zis o rugăciune prin care sfințește monumentul.

Și după o cântare a Reuniunilor sărbarea desvélirii se încheie.

Resultatul sărbării este nu numai acela că Sașii au arătat recunoștință marelui lor bărbat, ci acela, că ei au dat dovezi pîpăite despre vrednicia lor și despre spiritul lor național infocat.

Mai este și acel rezultat că Sașii din Ardeal, mari și mici, orășeni și săteni, s'au adăpat azi de un spirit național de rasa germană, care multă vreme nu-l vor perde. Trebuie să-i felicitez zicând: sunteți puțini, dară harnici, trăiți.

Adaug și reflexiile Românilor de aici față de aceste sărbări. Ei zic: pot să se producă Sașii cu mijloace de cultură, că ei de șese sute de ani au fost liberi și Români robii; ei au avut dreptul de nobili și Români dreptul de robotari; ei au avut pământuri mănoase și Români de fel sau de cele mlăștinoase.

Ei s'au îngrădit și au dezvoltat meseriile esclusiv în țechiurile lor și de aceea au orașe, au industrie și au comerț.

Așa va fi fost, însă de la 1848 încoace nu a oprit nimenea pe Români a se aplica la meseri și la negoț, la ce au neglijat și desconsideră aceste branșe? Pentru că cei de-aproape nu s'au interesat și nu se interesează de ei.

A năpădit cultura europenească peste Români înainte de a fi pregătiți.

Priviți la ei, că nu se sparie și propășesc cu ea. De ce? Au talent și eafă merg înainte cu cei culți. Aceasta este o însușire ce trebuie să-i împintenească a progresa îndoit de cât alții pe terenul culturale.

Eată misiunea Românilor.

Sașii preamăresc pe Honterus, că li-a dat religia națională și cultura lor, și noi Români avem religiunea noastră creștină națională predicată în Dacia de Nichită Romanul, acesta ni-a păstrat limba și datinele naționale; acestu să o păstrăm și în viitor cu sfințenie.

— a. —

Din reduta lui Doda.

Ziua de 26 Iulie a. c. a fost o zi de bucurie pentru lumea oficială din Caransebeș, de oare-ce în această zi a venit secretariul de stat în ministerul de interne, Emmeric de Jakabffy, fostul comite suprem al comitatului Caraș-Severin.

Adevărat că el n'a venit de bună voce, ci fiind citat de tribunalul regesc de aici, ca martor în cunoscutul proces Mahr contra Szabó, dar' i a fost de ajuns prezența pentru a face fericiți pe unii oameni din Caransebeș.

Noi înțelegem foarte bine că dl primar Burdia și-a dat toată osteneala, ca să facă dlui secretariu de stat o primire cât numai se poate de zgomotoasă, pentru-că însuși zis că „cine știe dacă nu vom mai avea lipsă de dumnealui.”

Amăsurat vorbelor „cine știe dacă nu vom mai avea lipsă” etc a fost întogmit și bineventarea la gară a domnului secretariu de stat de către domnul primar Burdia.

În conștiința mulțumitoarei datorințe, stăbătat de întreaga căldură a iubirei sincere, a salutat el pe des pomenitul secretariu de stat „de pe acel pământ și de pe acel loc în care poate este mai mult iubit și simțat.”

În vestibulul comunității de avere a așteptat pe dl secretariu de stat comite și amplotiații comunității de avere. Domn. Patriciu Drăgălina l'a bineventat cu un cuvânt „adânc și binesimțit”, în care a zis „Intră altele: „dl de Jakabffy ne-a știut și ne cunoaște”, o afirmare cu care noi în loc nu ne învoim.

Adevărat că pe unii li va fi studiat și va cunoaște, ba poate că va ști să-i apreticeze după vrednicie la timpul său. Dar tul că de astă-dată li-a răspuns acestor ungurește, pentru-ca să încheie românește cu dorința: „Să trăiască comunitatea de avere și să prospereze puternic mai de parte!”

Auzi minune! acum de-odată dorește marea Sa, ca să trăiască această societate, pe care el, pe timpul când sta în fruntea generalul Doda, și-a dat atâta trudă, ca să nimiciască.

Da, da, acum poate să trăiască mai de parte, și ca aceasta să se întempele, și să se sâvirșit deja o prevaricație de pădure la preț de 20,000 fl.

Cum se schimbă vremile și cu ele oamenii?

În Nr. 205 al foii „Südungarische Reform“ din 27 Iulie 1890 cetim că: „Dorul Jakabffy petrece și cu persoane ca în memorandumul partidei liberale din Caransebeș din anul 1886 sunt timbrate de cei mai periculoși naționaliști. Un exemplar al acestui memorandum este în mâinile noastre și noi voim, ca cu el în mână să-i aducem aminte dlui fișpan Jakabffy, ce a putut atunci în Caransebeș de la partida patriotică, ce s'a dus în îndeplinire pe lângă lucrarea (pe atunci) Vicișpanului Jakabffy și ce a făcut de atunci încoace fișpanului Jakabffy din cuceririle de atunci.”

Așa glăsuiește „Südungarische Reform“: Ne întrebăm acum: cine eram pe la 1886 cei mai periculoși naționaliști?

Poate că la aceasta ni ar putea răspunde dl Drăgălina, ori dl Ionaș, ori dl Curcușan!

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI.”

Poesii populare.

Duce-m'oi și m'oi ascunde,
Duce-m'ași, da nu știu unde;
Mere-oi să m'ascund de sară
La mândra 'n tindă sub scară,
De n'a fi vecinu acasă,
M'oi ivi pe după masă.

Lasă-te, mândră, 'n pustie,
Că nu ești ca mai întle;
Șezi acasă hodinită,
Că mi-ai fost destul ispită.
Și-ți grigește de drăguți:
Șapte prunci goi și desculți.

Mai zică dracu că-i fată,
Când 'i chica rotelată;
Mai zică-i dracu Florică
Când și-o făcut conciu din chieă,
Ci i-om zice de-amu Floare
Zbircită de vânt și soare.

Fata dacă se mărită
Gândești că-i ciuparcă friptă;
Fecioru dacă se 'nsoară
Gândești că-i zăcut de boală.

Drăguța mea-i Unguroaie,
Dac-o joc un pic, se 'nmoaie,
Ca și pielea cea de oaie;
Drăguța mea-i Româniță,
De ce-o joc de ce s'ațiță,
Ca și pielea cea de miță.

— Lasă dracului Moisie,
Nu ne face lăcomie
Cu ce știi că nu-i a tēu
Și te temi că-ți face rău,
Ci-ți i-a una, cât de mică
Și te întinde fără frică.

Lupule nu mă mânca,
Până ci-o eși frunza
Dacă frunza o eși:
Eu de tine m'oi feri.

Mndră, tata nu mă lasă
Să i-te-aduc noră 'n casă;
Dar bine că mama vrea
Și tu tot li fi a mea.

Culese de G. Bodnariu.

Pasările mincinoase.

de
Jean Richopin.

Nevasta șachului Tkarus - Dzei - Edhin era perfecțiunea însăși și femeie asemenea ei nu era alta pe întreg rotogolul pământului. Ochii ei străluciau ca smaragdui, ear' perul li era negru, mai negru decât cea mai neagră noapte, Obrazii ei frumoși, statura ei ca din povești, nu avea păreche în lume, dar' nici bunătatea de inimă a ei și celelalte virtuți numeroase. O și venera și admira întreaga țeară, și vestea și renumele ei era întocmai ca oțelul strălucitoriu, vârtos, de pe care cad neputincioase toate săgețile clevetirilor și a poftelor păcătoase. Și totuși a făcut odată o sgărietură pe acest luciu oțel un aprod, care se îndrăgise de frumoasa crăeasă. Era un tiner străin, care venise din Bokhid și împlinîa la curtea șachului dirigătoriu de șoimar. Nu știa nimenea să tracteze, să umble cu aceste alese pasări de vânat, dar' nici cu pasările cântătoare, așa ca venitura aceasta de tiner. Pasările îi ascultau toate poruncile lui, ca-și-cum li-ar fi fo t vorbind în limba lor. Pe lângă aceea era fecior așa de frumos și așa de înțelept,

incât rar să-i afli părechia. Dar' în inima lui cu atât mai multă și mai neagră răutățe se sălășluia.

Crăeasa ere așa de blândă și modestă încât tot așa de puțin a băgat de seamă poftele lui cutezătoare și viclene, cum ca cărlia ce plutește sus în aier nu băga de seamă, că vânătorul o pândește. Și totuși aceasta blândetă și nevinovăție era cel mai puternic scut și apărare. Apoi, dul fără să-i fi spus că o are dragă și că fi fost respins, știa foarte bine, că îndrăgita lui păcătoasă nu-i va fi împlinită din partea crăesei. Și inima lui plină de răutate deosebită de răbunare. Dragostea i-s'a prefăcut în ură clocotitoare, și de dimineața până seara își frământa mintea tot numai cu aceea, că în ce chip a. pute oare nimănă pe crăeasa, în ce chip ar pute-o duce la pierzare. Și a început să se sfătuească cu pasările lui, căci este doar' vechiu obicei al celor rēi și păcătoși, că la săvirșirea păcătoșilor lor totdeauna întrebuintează instrumente cele mai bune și mai nevinovate lucruri. Pasările însă i-au deosebit ascultarea, căci erau cu mult mai deosebită și mai mândre, decât să fi legat în rășie cu cineva în contra nevinovăției crăesei.

Numai un corb și un papagal s'a întors

De-ocamdată noi ne mulțumim să notăm numai, că la 26 Iulie a. c. dl de Iakabbfy a făcut vizită de rămas bun dlui Curescu, dlui Ionaș și dlui Drăgălina etc. Dar' aceasta nesmintit pentru-că dl de Iakabbfy a fost prudent și „a studiat și cunoaște individualitatea noastră”.

Da, vremile se schimbă și cu ele și „cei mai periculoși naționaliști” devin blânzi și buni.

Sună comic de tot dacă iai în mână Nr. 219 dtdo. 10 August 1890 al lui „Südungarische Reform și cetești:

„Intregei politice administrative a fișpanului Iakabbfy, începând de la întâiul ceas de când a ajuns în mod atât de nechieamat în toaltul său oficiu și până în ziua de azi ia lipsit o însușire de căpetenie, i-a lipsit acea veracitate izvoită din o convingere caldă, care desarmează pe adversar și provoacă respect chiar și atunci când se comit greșelile” etc. și mai departe:

„Această partidă (liberală din Caransebes) a fost care a ridicat flinței sale, când cu ocaziunea vestitei restaurări, l'a pus contra lui Simonescu, a acestui funcționar ad ministrativ escelent și neuitat în comitatul nostru, scoțându-l de vice-comite cu o majoritate de trei voturi” etc.

Nu vom să cităm mai departe din această foaie, ci ne mărginim să observăm numai, că cel care a scris cele înșirate mai sus nu a fost naționalist periculos, fără un membru al partidei liberale din Caransebes, membru însă care acum poate că își va fi venit în ori și se va fi împăcat și el cu activitatea desvoltată în oficiul său de fostul fișpan Iakabbfy.

Z.

Regele Carol în Rusia.

Paradele militare de la Krasnoje-Selo și de la Kiew în onoarea Regelui Carol au fost strălucirea serbărilor. Lăsăm să urmeze, după „Monitorul oficial” al României, raportul a năunțit.

La Krasnoje-Selo.

A treia zi de la sosirea M. S. Regelui Carol la Peterhoff, Sâmbătă, 18 Iulie, v., a avut loc pe câmpul de manevre de la Krasnoje-Selo, în prezența Suveranilor, a Majestăților Lor Impărăteasa Alexandra Feodorovna și Regina Greciei, a A. S. R. Principei moștenitor, a tuturor Augustilor membri ai familiei imperiale, aflați la Peterhoff, revista și deflarea gardei imperiale și a diviziei 37 de infanterie, anume: 66 batalioane de infanterie, 43 escadroane de cavalerie, 14 sotnii de cazaci, 5 brigăzi de artilerie cu 204 guri de foc; în total 36 000

oameni, aflați sub comanda A. S. I. marelui duce Vladimir Alexandrovici.

Dimineața, la oarele 6 și jumătate, Majestățile Lor au plecat de la reședință la gara Peterhoff, care era frumos împodobită cu steagurile ambelor țări, și unde un strălucit stat-major aștepta sosirea Suveranilor. M. S. Impărăteasa, la brațul Regelui, care purta uniforma regimentului său Nr. 18, „Vologda”, și cordonul S-tu Andreiu, a trecut dimpreună cu M. S. Impăratul, care purta cordonul Steii României, și care da brațul M. S. Reginei Greciei, în salonul de așteptare, unde se aflau Altețele Lor Imperiale marea Ducesă Militza-Nicolaievna cu sora sa principesa de Leuchtenberg, A. S. R. Principele Ferdinand, AA. LL. II. marii duci Paul Alexandrovici și Petru Nicolaievici, cu cari Majestățile Lor au convorbit până la timpul plecării la 10 oare, când Majestățile Lor și Augustele Lor rude, urmate de numeroasele suite, s'au urcat în tren, care le-a condus la gara de la Krasnoje-Selo, de unde Suveranii și Augustele persoane au plecat în lagăr, unde trupele se aflau în formație pentru revistă, și unde ajungând, Majestățile Lor Impărăteasa și Regina Greciei au luat loc în trăsura de gală „à la Daumont”, ear' ambii Suverani și A. S. R. Principele moștenitor au încălecat, dimpreună, urmate de un imosant stat-major, s'au îndreptat către flancul drept al trupelor, unde ajungând, A. S. I. marele duce Vladimir Alexandrovici a prezentat M. S. Regelui, raportul. În urmă Suveranilor au trecut în revistă trupele, în sunetul imnului național român și al uralelor soldaților aflați în front.

După revistă Majestățile Lor au trecut în fața cortului imperial, unde se afla M. S. Impărăteasa, încungurată de AA. LL. Imperiale marile ducese, pentru a primi deflarea. În sunetul musicelor militare a regimentelor de infanterie a celor 2 divizii Suveranii au primit deflarea escortei imperiale; M. S. Impăratul trecând apoi în fruntea oștirii, urmat de marii duci, cari nu erau în front, a prezentat Suveranului român armata, în urmă ambii au primit deflarea trupelor, cari au trecut în ordinea următoare:

A. S. I. marele duce Vladimir Alexandrovici cu statul său major; Regimentul școalelor militare; Intăia divizie de infanterie a gardei, în frunte cu gloriosul regiment Preobrajenski, prezentat de comandantul său A. S. I. major-general „a la suite” marele duce Constantin Constantinovici; A doua divizie de infanterie a gardei; Compania școalei de port-drapel; Intăiul batalion al M. S. Impăratului; Al treilea batalion de Finlanda; Al patrulea batalion al Familiei Imperiale; Regimentul de

rezervă al gardei; A 37-a divizie de infanterie: Brigada de săpători Nr. 1; Batalionul de săpători al gardei imperiale; Batalionul de pontonieri; Artileria lagărului de la Krasnoje-Selo; Intăia brigadă de artilerie a gardei; A doua brigadă de artilerie a gardei; Brigăzile de artilerie Nr. 24 și 37; Al patrulea regiment de mortiere; Escadronul și sotnia școalei de cavalerie „Nicolaev”;

Intăia divizie de cavalerie, comandată de generalul-adjutant A. S. Imperială marele duce Paul Alexandrovici, din care face parte regimentul de grenadiri călări, comandat de generalul-major „a la suite” A. S. Imperială marele duce Dimitrie Constantinovici, și regimentul de lăncieri al M. S. Impărătesei Alexandra Feodorovna, comandat de A. S. I. principele Ludovic Napoleon; A doua divizie de cavalerie a gardei; Brigada de artilerie călăreață a gardei și bateria călăreață a școalei de oficeri de artilerie, cu care s'a terminat marea deflare, care a durat până la oarele 2^{1/2} p. m.

Ținuta trupelor era splendidă.

La Kiew.

Sâmbătă, 25 Iulie v., a avut loc o mare revistă și deflarea trupelor din garnisoana Kiew, pe dinaintea Majestății Sale Regelui Carol.

M. S. Regele a plecat dela platoul imperial, în trăsura, la oarele 8^{3/4}, cu dl vice-amiral Arseniev, urmat de A. S. R. Principele moștenitor, și escortat de un escadron de cazaci, și a mers pe câmpul de alergare, unde erau așezate trupele pentru paradă.

La sosire Majestatea Sa a fost întâmpinat de dl general de infanterie Dragomirov, guvernatorul general și comandantul tuturor trupelor din circumscripțiunea militară a Kiewului, care se afla călare, încungurat de un strălucit stat-major.

Toată lumea oficială și persoanele de distincțiune din oraș și din împrejurimi umpleau tribunele, frumos împodobite cu stoffe, covoare, verdeață și drapele ruso-române, dl Dimitrie Sturdza luase loc în tribuna oficială, unde se aflau d-nele Dragomirov și Trepow, soțiile guvernatorului general și a guvernatorului de Kiew, precum și demnitarii Palatului.

M. S. Regele, călare și urmat de tot statul-major rus și de suitele sale, în aclamațiunile poporului s'a îndreptat spre flancul drept al trupelor așezate în linie, infanteria în coloană deasă de batalioane.

Dl general de divizie Vodar, comandantul corpului de armată Nr. 21 și comandantul trupelor din paradă a dat raportul.

Regele a trecut pe dinaintea frontului în sunetul imnului național român și al uralelor prelungite ale trupelor, după ce s'a așe-

sat dinaintea tribunei oficiale și a primi deflarea în ordinea următoare: comandantul circumscripțiunii militare Kiew, dl general Dragomirov, care a prezentat tupele; comandantul trupelor din paradă, general de divizie Vodar; școala militară din Kiew; a 33-a divizie de infanterie, general de brigadă Kracowsky, compusă din:

Brigada I: Regimentul Nr. 129 de Basarabia, aparținând A. S. I. Marelui duce Mihail Alexandrovici (fratele Impăratului), cu 3 batalioane; Regimentul 130 de Cherson a A. S. I. marelui duce Andrei Vladimirovici, cu 3 batalioane.

Brigada II: Regimentul Nr. 131 de Teraspoe a adjutantului general Vanowsky, cu 3 batalioane;

Regimentul Nr. 132, cu 3 batalioane. A 42 diviziune de infanterie, general de brigadă Priskott, compusă din: Brigada diviziei: Regimentul 166 de Rowna, cu 4 batalioane; Regimentul 168 de Mirgorot, cu 4 batalioane; A 3-a brigadă de săpători (geniu) general de brigadă Tschondoffsky, compusă de: batalioanele Nr. 5, Nr. 6, Nr. 7 și Nr. 14; Al 4-lea și al 5-lea batalion de pontonieri; Șeful artileriei circumscripției de Kiew, generalul de divizie Tiagelow. Comandantul artileriei de cetate, general de brigadă Tumansky; Un batalion de artilerie de asediu; Comandantul artileriei corpului 9 de armată, general de brigadă Stolitoff; A 5-a brigadă de artilerie, cu 8 baterii; A 44-a brigadă de artilerie, cu 6 baterii; Comandantul artileriei corpului Nr. 21, general de divizie Budda; A 33-a brigadă de artilerie, cu 8 baterii; A 42-a brigadă de artilerie, cu 6 baterii; Al 2-lea regiment de mortiere de campanii înhamate, cu 4 baterii; Regimentul de artilerie de munte, cu 3 baterii; A 2-a baterie de artilerie montată de rezervă, și. Un escadron de cazaci din regimentul Nr. 1 de Ural, adus înadins cu ca-lea ferată de la manevrele diviziunii independente din care făcea parte.

Deflarea s'a executat pentru infanterie cu arma la mână în coloană deasă de batalioane pe front de companii și cu mare distanță între batalioane; pentru artilerie pe front de diviziune de 3 și 2 baterii.

Escadronul de cazaci a scos cercetătorii înainte în galop, și în dreptul Regelui caii s'au culcat, și oamenii, adăpostindu-se dinapoia lor au deschis focurile, apoi au reincălecat din galop și au șarjat risipiți, întrebuintând arma de foc. Grosul escadronului a defilat din dreapta, câte unul, în marș-marș, executând diferite voltige, mergând în picioare pe caii lor înșelați; alții purtând un al 2-lea om în picioare pe umerele lor, care trăgea focuri; alții lăsându-se să alunece pe șea până la pământ și ridicând un obiect de jos; alții puind un om presu-

șăcit cu răntăciosul șimariu; corbul pentru-că s'a nutrit mult timp cu carne stricată, ear' papagalul pentru-că împreună cu limba omenească și-a însușit și răutatea oamenilor. Corbul i-a și dat sfat bun, negru ca penele lui, ear' papagalul era albos că poate fi tovarăș la așa o întreprindere mare.

Șoimul regal, care auzise întreaga sfătuire, în indignarea lui dădea țipete puternice, pentru ce papagalul voia să-l ucidă. Numai sburând grabnic de acolo și-a putut scăpa vieța.

Vestea despre frumseța și sufletul fără prihană a crăiesei era răspândită însă departe-departea preste hotarele împărăției șahului. Chiar și la puternicul craiu ai Indiilor ajunase vestea despre ea. De aceea, spre a da un oare-care semn despre stima ce o are față de virtuțile și vieța neprihănită a ei, craiul Indiilor a trimis un dar frumoasei crăiese: un corb negru cu cărbunele și un papagal cu pene piștice. Șahul era încântat de bucurie, căci paserile acestea vorbeau ca oamenii, cu graiu omenească, dar' se înțelege ca în limbă străină. Dar' fie, nu peste mult vor sosi solii craiului din India, și acele vor vorbi apoi vorbele paserilor miraculoase. Soliile au și sosit, aducând părechea crăiești

a persilor daruri scumpe, aur și petri prețioase.

Șahul a mulțumit pentru daruri, și ca să-și arete bunăvoirea față cu soli, li-a zis astfel:

— Țeara vonstră e străină, dar' pentru aceea mie-mi este dragă și scumpă, fiind-că are nevasta mea două paseri, cari vorbesc în limba voastră și au făcut să-mi placă și mie, cu toate-că nu o pricep. Dar' este oare de lipsă să pricepi freamțul pădurii, pentru-că s'o și poți îndrăgi!

Și li-a adus înainte cele două paseri. Ear' acelea au început să vorbiască în limba solilor: papagalul ziceri lungi, ear' corbul cuvinte scurte.

Dar' abia ce au auzit solii vorbele paserilor, și au sărit de pe scaun și agitați au grăit șahului astfel:

— Dă-ne îndrăgim darurile trimise de craiul nostru, căci nevasta ta nu e mărgăritariul tuturor crăieselor, ci e o femeie păcătoasă! Ochii și urechile noastre sunt silite să iee la cuonștință grozavele ei păcate, cari acum nu mai pot fi tănuite.

— Nemernici, voi, cum cutezați să acușați pe nevasta mea, pe cea mai fără prihană crăieasă?! a strigat șahul, tremurând de mânie.

— Nu noi o acuzăm pe ea! — a răspuns vornicul soliei, — ci aceste paseri nevinovate, a bună seamă necunosătoare de minciună și înșelătorie, cari aci în fața întregei curți vorbiră.

— Și ce au zis? a întrebat șahul.

Vornicul soliei la început nu voiă să spună, dar' în sfârșit înduplecat de porunca amenințătoare a șahului, a grăit cu graiu lin, tremurătoriu, astfel:

— Papagalul a zis: Am văzut un rob în odaia de dormit a crăiesei! Ear' corbul a răspuns:

— Și eu!

Și atunci șahul, cu fața gâlfedă, hârcăind, a zis numai atâta:

— Vei muri, miere!

La ce crăiasa i-a răspuns de tot liniștită:

— Paserile mint!

— Ear' eu știu cine le-a învățat minciuna asta! — a intrat în vorbă bătrâna dadacă a crăiesei. — Aprodul, care e îndrăgim fără speranță în crăiasa. Pentru-că marea doamnă îl urește.

— Cum să învăț eu paserile să spună minciuni, și încă într'o astfelu de limbă, care și mie-mi e străină? — a grăit a-

produl. Apoi încordându-și peptul a urmat cu mișesele obraz astfelu:

— Și dacă mă urește crăiasa, o face pentru-că și ochii mei au văzut ceea-ce spuseră paserile.

— Nici odată n'au văzut așa ceva, ear' din minutul ăsta nici nu vor mai vedea nimic! — a cărăit în acest minut un graiu din înălțime și un șoim cu ager sbor s'a repezit în lăuntru pe fereastră și sburând spre capul aprodului i-a scos amândoi ochii.

După aceea s'a aruncat pe corb și pe papagal și și cu aceia a făcut astfelu. Ear' cele două paseri păcătoase voind să-și scape vieța, se rugau de ertare și repetau într'una:

— Nu ne omori, șoimule! Ai drept, noi am mințit!

— Slavă Domnului — a grăit șoimul, — că am mântuit omenia paserilor. Numai mișelele astea două s'au aflat într'o noi, numai acestea două sunt stricate. Și și acestea de aceea, pentru-că una a mâncat carne de om, ear' cealaltă împreună cu graiul omenească a învățat și păcătoșenia oamenilor.

(t.)

pus rănit deacurmezișul pe șea și ei în-șiși încălăcând pe crupă pleacă în marș marș etc.

După finitul defileului Majestatea Sa a mers la escadronul de cazaci, care l'a primit cu urale, ridicându-se toți în picioare, pe caii lor, și i-a felicitat, decorând pe șefi apoi o baterie de mortiere a executat, după semnale, diferite mișcări tactice în aliere repezi.

Au luat parte la revistă: 27 batalioane de infanterie, 4 batalioane de săpători, 2 batalioane de pompieri, 1 batalion de artilerie de cetate, 1 batalion de artilerie de asediu și 36 de baterii, cu un total de 10.547 oameni și 250 tunuri. Cavaleria și o mare parte din trupele de infanterie se aflau deja plecate la manevre.

Regele, adunând pe toți generalii și șefii de corpuri, a mulțumit călduros d-lui general Dragomirov și celorlalți șefi, dându-le mâna și felicitându-i pentru frumoasa ținută a trupei. A exprimat tot-odată generalului Dragomirov toată grațitutea Sa pentru M. S. Impăratul, care i-a procurat pentru a doua-oară în acest voiaj plăcuta ocaziune de a revedea, după atâția ani, această vitează armată, care se prezintă atât de marțial.

Regele descălăcând a mers în tribuna oficială, unde a vorbit puțin cu d-le și d-nii aflați prezenți, apoi suindu-se în trăsură, s'a reîntors la Palat la oarele 11 a. m.

Puțin după aceasta A. S. I. marea ducesă Alexandra Petrovna a venit să ureze drum bun Majestății Sale; după o jumătate de oră Regele a recondus pe marea ducesă până la trăsură, unde s'a despărțit, îmbrățișându-se de mai multe-ori.

De la Sate.

Barbarii millenare.

Desna, 10/22 Aug. 1998.

Vineri seara în 7/19 l. c. cam la 8 oare pe când veniam din capătul comunei Dezna de la arie în comună, aproape de comună am observat, că la câteva case în cari locuiesc Maghiari și Jidani, ferestile sunt iluminate. După sosire la locuința mea imi comunică soția, că notariul a trimis să lumineze și eu casa parochială, care dorință nu am împlinit-o.

Românii oboșiți de lucru s'au alinat de timpuriu, ear' iluminătorii cu întreaga familie se primblau în sus și în jos delectându-se în lumina lor, — eu însă la 9 oare m'am pus să odihnesc, ear' la oarele 9 și 1/2, ca un trăsnit intră pe fereastră o peatră în odaia în care eram cu familia, care aproape era sa ajungă în capul ficeii mele; momentan m'am sculat zicând să aștepte viteazul de vandal, dar' a tulit-o la fugă, rămânând cu fereastră spartă; ear' în dimineața zilei Sf. Stefan cu ironie ziceau Maghiarii, pentru-ce nu am luminat?

În ziua Sfântului mai mulți Români așternură graū în arie spre călcare întră ei și insumi, la 10 oare a. m. a ajuns un gendarm, care oprește pe Români de la lucru punându le termen de 1 oară și dacă nici atunci nu vor înceta, li va scoate cu forța. Auzind aceasta, am plecat în fața locului unde ostașul m'a interpellat cu cuvintele: Nu ști, dle părinte, că azi e sârbătoare de țeară? Am răspuns: În calendarele noastre nu-i semn de sârbătoare, dar' pe lângă toate acestea, cum vini D-ta a mă interpele și întreba de sârbătoare? când tot în săptămâna aceasta fu sârbătoarea nașterii Majestății Sale și D-voastre, ca sușuși ai Monarchului, nu ați sârbat această zi măreată, precum nici ceilalți cetățeni maghiari din jur? Cum vini dar' D-ta a mă interpele? Răspunsul fū: *Eu atunci nu am avut poruncă, dar' azi am și trebuie să mi-o împlinesc, — și până atunci nu mi-a dat pace, până când am zis: raportează la pretură, că noi nu putem înțelăsa lucrul, cheme-ne de față și le vom răspunde; în fine zise: bine, așa voui face și s'a îndepărtat.*

Toți Românii din orașele vecine și din comunele din jur precum și în Dezna lucrătorii Jidanilor de la drumul de fer fără a fi conturbați au lucrat. Numai pe noi au aflat de bine a ne șicua. Ear' în 9/21 l. c. comitetul parochial și alți Români a mers la notariul locului, l'a interpellat pentru-ce se întâmplă aceste tulburări în localitatea preoțească? ș. a. l. răspunsul fū:

proprietariul Hendrei Pál din Repsig l'a amenințat, că va raporta în congregațiunea comitatensă fapta Desnanilor, și astfel a fost constrins a duce în îndeplinire acestea.

Vom vedea ce va urma, mai pe larg, cu alta ocaziune, deocamdată am dorit pe scurt a informa publicul nostru românesc; vedevom ce vor mai face vandalii noștri? Imi voui ținea de datorință a vă raporta.

Zacharie Milian
preot rom. în Desna.

PARTEA ECONOMICA

Rodul porumbului.

Când porumbul (păpușoiul, cucuruzul) s'a copt pe deplin, așa că cocenii și foile lui să fie pe deplin uscate, ear' boabele tari, încât să nu le mai putem strivi între degete și nici tăia cu unghia, atunci îl culegem. Dealtmîntreni porumbul cât de mult l'am putea lăsa necules pe câmp, ca să se usuce bine, căci boabele de pe tuleu și așa nu se scutură, cel mult să rup firele de bătaia vînturilor.

Pentru copt și fierț tot-d'auna se alege porumbul, ale cărui boabe sunt cu lapte. Cel pentru mămăligă sau de păstrat, porumbul trebuie ca să fie copt și uscat bine.

Culesul porumbului se face în diferite chipuri. Unii îl desfac îndată la cules și-l pun curățit gata în grămezi sau îl înțarcă pe caré și-l duc apoi la coșere sau pătule. Chipul acesta de dus acasă, e cel mai greșit dintre toate și vrednic este de a fi combătut din multe puncte de vedere. Mai întâiu foile se pierd cu totul, cari rupându-se, mai tot-deauna se lasă pe loc unde se prefac în gunoiu, pe când dacă s'ar duce la vite, indeosebi la vacile cele cu lapte, le-ar da un nutremēt din cele mai bune, apoi să pierde și prea mult tim chiar în totu lucrului, pe când desfăcutul îl pu'em face și în șură, unde suntem scutiți de ploaie.

Culegera și căratul ziua și desfacerea dimineața și seara pe rouă și brumă, este lucrul cel mai nimerit și mai spornic. Lucrătorii noștri nici nu iau desfăcutul ca un lucru propriu zis, ci mai mult ca un repaos. Apoi claca și sindrofiile la desfăcut de porumb, seara pe lună, este una din cele mai gustate plăceri ale țărânilor noastre, unde se povestește și să cântă așa de frumos.

Americanii, ca mai practici și mai răci, pentru desfăcutul porumbului se folosesc mai mult de mașini anume puse în mișcare cu ajutorul vitelor sau cu aburi. Ele sunt alcătuite din niște suluri sau cilindre așezate oblic, cari se învîrt întors și căzînd ștuleții preste ele, prind foile între ele și-l desfac, rupându-le una după alta.

După ce am cules porumbul, cocenii trebuie să tăiați, și în legături nu prea mari li punem la adăpost. Oamenii cari nu prea au alt nutreț, li pun de se uscă, pentru iarnă. Pe aceia pe cari nu i-am putut îngriji din vreme, și i-a bătut ploaia și roua, își pierd din culoarea lor nutritoare, se spălăcesc și în urmă se înegresc. Prin ploaie se spală și se pierd tocmai părțile cele mai hrănitoare. De aceea trebuie să ne dăm toată silința, pe cât e cu putință, ca să ferim cocenii de ploaie și rouă.

Porumbul odată cules, deși arată copt și bine uscat, totuși conține încă multă apă, cam 30 %, crea în scurtă vreme trebuie să evaporeze, căci cu cât conține mai multă apă, umezeala cu atât se încălzește mai iute și are lipsă de-a fi uscat în grabă, pentru a nu se strică.

E bine, ca porumbul nedesfăcut de foi, să nu-l lăsăm să stee grămadă mai mult de 2—3 zile, ear' cel desfăcut 4—5 zile, ear' cel care nu e îndeajuns copt cam o zi.

Cu cât porumbul e mai verde și mai crud, cu atât îl punem în grămezi mai mici, și căutăm să-l desfacem și să-l uscăm mai curînd. Dacă e mai uscat putem face grămezile și mai mari. Când e vreme de ploaie sau chiar de nea, atunci să-l acoperim eu paie, sau dacă e desfăcut, cu propriile lui foi.

După-ce l'am desfăcut, să-l alegem. Proprietarii mici au obiceiul de celui mai bun

de sēmîntă li lasă câte 3—4 foi nedesfăcute, apoi îl leagă și îl pun la uscat, ear' pe cel menit pentru mîncare îl așază în coșuri. E bine, ca coșurile să fie așezate așa fel, încât vîntul și soarele să uște porumbul mai iute. Dacă nu avem coșuri, îl putem așeza, în straturi subțiri, prin magazii, pe podurile caselor și a grajdurilor, dacă pe acestea e așternut pămînt. Ori porumbul trebuie mișcat în fiecare săptămână cel puțin odată.

Cu totul altfel vom purcede însă în ani ploioși sau când porumbul a întârziat de a se coce din pricina secetei, încât toamna l'a surprins încă crud, în lapte, sau apoi chiar a căzut nea și trebuie să-l culegem așa cum se află. Lăsându-l necules el se strică, cules în grămezi sau pătule, ni-se strică și înținge, mai ales de la boabele cele necoapte și încă pline de lapte.

Pentru atari casuri nu e fără de folos uscătoarea măiestrită. O sobă de burlane de pămînt, în care să facem foc până la o temperatură de 40—50 °C., mijlocește uscarea păpușoiului în restimp de 24 de ore. Mult mai bine e, dacă vom pute transformă orice magazie de bucate închisă în uscătoare măiestrită și apoi cu ajutorul unei țevi lungi, de plumb, cum sunt tuburile de apă de la mașina de abur, pe care să o punem cu un capăt în legătură cu robinetul de abur de la mașina de vapor, ear' cu celălalt capăt conducînd-o de prin împregiur în magazie, cu ajutorul aburului să producem în ea temperatura dorită de 40—50 °C.

Pentru a fi scutiți împotriva focului, învîluim țevă de plumb în *obses* sau chiar și numai într'un strat de lut galben, pe care ori unde îl găsim.

Astfel cu puțin cheltueli vom pute usca în fiecare zi 1—2 rînduri de porumb. Alți au obiceiul de a-l usca în cuptorul de pâne, deși mai puțin bine, de oare-ce adesea să arde în cuptor, nu asemenea fiind căldura.

Foile de cucuruz sunt bun nutreț pentru vite, mai ales pentru vacile cu lapte, atât în stare verde, cât și uscate din nou. Cucuruzul mîerunt și necopt îl dăm la vite sau rimători, dacă e mult e bine să-l facem murături și să-l păstrăm ca nutreț pentru vite, la iarnă. Cucuruzul necopt de ajuns și ne uscat bine nu e bun de mîncare nici pentru oameni, nici pentru vite. Numai pentru fabricațiunea de spirt mai poate fi întrebuințat fără pericol, căci amidonul se transformă în alcool fără ca celelalte substanțe să fie mai mult sau mai puțin atinse.

În urma mîncării cucuruzului muceziț și stricat oamenii capătă boala cea urșioasă și periculoasă numită Pellagra, despre care într'un număr trecut am scris mai pe larg.

Deoarece cucuruzul trebuie bine uscat și fi trebuie 3—4 luni de zile până-ce să se usuce de ajuns, de obicei până primăvara el este destul de uscat ca să se poată sfărîmi, cu mâna, prin bătaie cu măciul (îmbăciule), cu bățul sau mașini anume. Bătaia cu mașinile e cea mai bună. Pentru cei cu mai puțin cucuruz sunt mașini de sfărîmat cu mâna, a lui A. Rieger din Sibiu, care costă 40 fl., a lui Claytone Shuttlewort din Viena, 55 fl., ear' sfărîmătoarea Liliput a lui Schubart și Hehse din Dresda costă numai 14 mărci.

Batozele de porumb cu abur cele mai multe și mai bune sunt eșite din fabrica Clayton & Shuttlewort din Viena. Ele au aparat și pentru vînturat și băgat în saci. Cu mașina de sfărîmat cu mâna, servită de 3 oameni, putem bate pe zi 15—22 hl. boabe, cu una mijlocie cu virtej pusă în mișcare de 4 vite, putem bate pe zi 150—185 ht., ear' cu una mare de abur de 6 cai putere, batem pe zi 360—420 hl. boabe.

Bătutul cu bețe și treeratul cu măciul nu prea e bun și de recomandat, deoarece prin bătaie se rup prea multe capete de la coceni, cari apoi numai cu greu le putem curăți și alege din boabe.

Impotriva frigurilor.

Nu eu voui fi împotriva mijloacelor de vedite până acum și întrebuințate de știință întru lecuirea boalelor și mai cu seamă împotriva frigurilor, cari se leagă și pe bogat și pe sărac, și pe tînăr și pe bătrîn. earna ca și vara, dar' mai cu seamă necruțînd de copii, încă din fașie. Nu, ci cer mai mult, cer să nu stăm în ce au adî: alții, ci să se facă cercetări înainte, că până azi nimic nu a ajuns la desvîrșire. Știința a descoperit, în adevăr mijloace pentru vindecarea de aceste boală, cum însă chinina, mijlocul de căpetenie pentru lecuirea frigurilor, nu se poate da copiilor, cari nu vor s'o mai ia a doua-oară, după ce i-ai înșelat odată, fie chiar în lucrul dulce, căci el zice într'una „ba!" pune capul jos și nici apă nu mai voește. Numai mîri obrăjori li vezi roșind, lăpădănd vîpăie, încât dacă ar fi sănătoși, cu o astfel de lăfășare te-ai ferici. Dar' vai! după trecerea florului cade în somn lung, obrăzi devin palizi! Sîrmanul trezîndu-se de somn nu-l mai țin picioarele, și pare că vlene îl cuprinde, pe el sburdalnicul, care nu știa ce e lenea și oboseala! Și părinții lor pier pe lângă ei, judecându-se că de alții, perzînd din timpul prețios al muncii și privind la mica-i odraslă se deacșiază. Încă o pricină a sărăciei. Și țear și neamul așteaptă de la copii viitorul și ear' dela părinți susținerea în timpul de fugă.

Deci cum împotriva turbării, care și a e periculoasă, dar' e rară, cum împotriva variolei, și chiar după cât vîd prin jurul și împotriva anghinei și a tuberculozei și descoperit vaccinul, atîta dacă nu cu mai mai trebuincios ar fi găsirea unui vaccin împotriva frigurilor, care inoculându-se în sânge să-l facă nepăsător la atacul lor.

La aceasta m'am gândit în urma urătoarei împrejurări:

Eu am un copil de 2 ani și 10 luni. Pe mul atac de friguri i a venit pela 10 ani anul trecut, când încă nu împlinise 2 ani. Am încercat cu chinina în tot felul, pe gătita după rețeta medicului și n'am putut să-l scap, și acuma în urmă desnădejduiesc, căci de 10 luni într'una li venea friga când ziua, când noaptea, când chiar de ori pe zi. Drept vorbind nici leacurile m le-am putut da întocmai după prescripți doctorului, neavînd cu cine mă înțeleg.

Acum în urmă, după-ce am sfîrșit cu leac științifice, am alergat și la sfaturile băbăci. Am legat la mâna copilului, acolo unde medicul cerea pulsul, o buruiană numită e popor „floare broștească" sau foamețea, ear

în botanică *ramunculus*, și minune! după trei zile mi-l au lăsat frigurile. Copilul căpătat pofta de mîncare, sburdalnicul perdută, și cei cari l-au vîzut la 15 ani nu-l mai cunosc acum la 15 luni.

Și în satul nostru și alte persoane vîrstnice cari s'au vindecat de friguri cu această ruiană. Eată întrebuințarea: Se ia cădă verde trunchiu cu floare, ear' când e uscat și earna rădăcini, se pisează cu toporal, frământă cu sare cât pui în un ou și

umple din aceasta preparație o jumătate gheoace de nucă și se pune pe puls, gîndu-se cu o cărpă. Se lasă de seară până dimineața, apoi se desleagă și se pădă. Pielea rămîne roșie, apoi ca un boșică plină cu venin, întocmai ca și când

întrebuințăm pișcătoarea. Cură mult ven dîndu-i drumul cu acu, apoi scîzînd bea iasă bube, cari după 3—4 zile, și ele se se mai vîd. Până a nu apuca să se deedece mâna, friguriile încetează. Din ce

tările ce am făcut pe aici prin sat, cari s'au vindecat anul trecut cu mijloc, cum și cei din anul acesta, acum nu au mai avut friguri. Nu eu zice că vaccinul e aflat, eu numai se iveală întemplarea, și oamenii de știință facînd experință și combinații științifice să se dovedească adevăratul vaccin al frigurilor, și atunci se va da sănătatea

porului, ne mai dînd prilej străinilor zică că Românul din fire e leneș, cănd lăzîcînd pe prispă și se vor căștiga mijloace cheltuite pe chinina. Gr., Anu

AVIS!

La subscrisul se află de vândut mai multe mii de altoi alese, — diferite soiuri nobile, — făcute în copulare (părosităș). Prețul la mii de dărașe 80 fl., în care sumă se compută și speșele de transport. 208 1-3

Garanță deplină.

Magyarát, u. p. Pankota.

Petru Vancu
învătășor.

Banca generală de asigurare mutuală.

(33) 65—

„TRANSILVANIA“

ÎN SIBIU.

asigurează pe lângă condițiunile cea mai favorabile:

1. în contra pericolului de foc și exploziune; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobile etc;

2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri să dau, și oferte de asigurări se primesc din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal prin

Agentura principală din Arad.

(Strada Széchenyi Nr. 1, casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan, etagiul al II.)
precum și prin agenturile cercuale și speciale.

Pește sărat.

Administrația Băților Statului din Tulcea aduce la cunoștința tuturor comercianților de pește, că furnisează ori ce cantitate de pește proaspăt și sărat provenit din pescăriile din Delta Dunărei cu prețuri foarte reduse. Peștele sărat este de o calitate superioară. Pentru ori-ce informații a se adresa în Galați la Dl Alex. Economu șeful serviciului de vânzare al băților Statului, sau la Tulcea direct la Administrațiunea Regiei băților.

296 3--4

Administratorul Regiei Băților Statului
din Dobrogea Sect. VI.
Inspector **G. V. Cordea.**

A apărut!!

și se află de vânzare la administr. „Tribuna Poporului“.

Lupta pentru drept

de Dr. Rudolf Ihering traducere de Teodor V. Păcățian
cu prețul de 1 fl. exemplarul plus porto postal.

Administrația
„TRIBUNA POPORULUI“

ad 4030/898.

Publicare de licitațiune.

Pe baza decisiunii Ven. Consistoriu diecesan din Arad, Nr. 4030/898 prin aceasta se aduce la cunoștința publică, că acceptându-se ofertele întrate pe baza escrierei de licitațiune de sub Nr. 948/898 pentru exarendarea bunului și a dreptului de vânat aparținător fondului preoțesc de pe hotarul St. Mihaiul rom. prin aceasta se exerie nouă licitațiune și adevă se va arênda:

I. Parcela Nr. I. așa numită „PALCO“ în estensiune de 465 jugere 725 st. □, se asarendează în 3 parcele și adevă:

a) Casa cu estravilanul de 11 jugere, prețul esclamării 223 fl. arênda anuală.

b) Parcela triunghiuală între hotarul Utvinului, drumul Parței și pământurile urbariale în estensiune de 56 jugere, cu prețul esclamării 641 fl. 07 cr. arênda anuală.

c. Intreg restul, pământul „PALCO“ mărginit cu drumul Parții, hotarul Utvinului, pământurile Ieszenszky, drumul Uj-Pécsului și pământurile urbariale în estensiune de 398 jugere 725 st. □, prețul esclamării 4561 fl 08 cr. sau 1. fl. 45 cr. la juger arênda anuală.

II. Parcela Nr. III. așa numită „Selișteanța“ în estensiune de 604 jugere 941 st. □ se exarendează întreagă cu prețul esclamării de 7254 fl. sau 12 fl. la juger arênda anuală.

III. Parcela așa numită „Belorit“ în estensiune de 491 jugere 608 st. □ asemenea se arendează în întregul seu, cu prețul esclamării de 3932 fl., sau 8 fl. la juger arênda anuală.

Esarendarea se face pe timp de 6 ani dela 1 Octomvrie 1898 până inclusive 1 Octomvrie 1904 pe lângă condițiunile speciale, cari sunt espuse și se pot vedea atât la subscrisul în Arad cât și la preotul Nicolae Groza din St. Mihaiul rom. și la protopopul Dr. Traian Putici în Timișoara.

Esarêndarea se face prin licitațiune publică și oferte în scris, adrese direct subscrisului până la terminul de 13 Septemvrie 1898, în care pe lângă suma ofertului întreg și după juger, oferentul are a declara, că condițiunile speciale de esarendare le cunoaște și primește în întreg conținutul lor, având a depune la casa consistorială 10% a prețului de esclamare ca cautiune, ear' terminul pentru licitațiunea publică se defige pe ziua de 11 Septemvrie 1898 stilul nou a. m. la 10 ore în cancelaria comunală din St. Mihaiul român.

210 1-2

Arad, la 20 August 1898.

Petru Trutia
fisc. consistorial.

Băile Herculane (Mehadia)

(Herkulesfürdő, Ungaria)

STAȚIUNE DE CALE FERATĂ POSTĂ ȘI TELEGRAF.

RENUMITE TERME SULFUROASE ȘI SĂRATE,
CU TEMPERATURĂ TERESTRĂ DE 55° C.

Începutul sezonului la 1 Maiu

Loc de cură climatică. — Gimnastică suedeză și masajiu. — Băi electrice. — Hidroterapie. — Rendezvous internațional. — Situațiune admirabilă în valea romantică a Cernei. — Promenade și locuri de excursiune. — Climă favorabilă. — Situațiune scutită de vânt. — Aer ozonic și liber de praf. — Palaturi de băi, hoteluri splendide. — Salon de cură. — Lumațiune electrică. — Musiu proprie. — Orfeu (Teatru Varietê).

MEDICI ROMÂNI

CONSULTAȚIUNI ÎN TOATE LIMBILE EUROPENE.

Juncțiune cu trenul expres și Orient-expres; dela Orșova cu năile danărene

BILETE CU PREȚURI REDUSE.

174 10-10 FRECJENȚA ÎN ANUL 1897: PRESTE 10.000.